

mišljenja i komentari

Iza samostanskih zidina

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

– Znete što kaže predsjednik sindikata: “ovu zemlju upropaštava nekompetentno i neodgovorno rukovođenje”. Misao je opća, općenito prihvaćena, a kad nešto postane opće prihvaćena istina, onda – općenito govoreći – prijeti da postane neistina, jer postaje predrasuda: “sve su žene iste”, “muškarci misle samo na jednu stvar”, “sve se vrti oko novca”... Koliko takvih stereotipa imamo?

– Ne valja sve generalizirati – na to će kolegica koja je čula ovu moju rečenicu dok smo zajedno pili kavu – nije da sve ne valja u ovoj državi. Imamo i te kako uspješnih ljudi i ekipa. Postoje oaze izvrsnosti koje dobro funkcioniraju i po svjetskim standardima, pa samo treba pričekati da one širenjem svoga utjecaja poboljšaju opću društvenu klimu i izvuku nas iz krize.

Misli mi se vratiše na ratne godine. Sjećam se kako sam, zato što sam se služio tamošnjim kompjutorom, dolazio na Institut Ruđer Bošković. I dok sam radio začuh sirenu, zatekne me uzbuna. Duboko u protuatomskom skloništu pomislih: “Tko zna što se gore događa? Možda Ruđera više i nema – ostao je samo jedan zid, a na tom zidu moj terminal kompjutora.” “Duboko, na dnu najdubljeg mora živi jedna školjka, a u njoj biser – samo za mene”, kaže mornar iz romana Yukija Mishime. Da, bilo bi lijepo kad bi se čovjek mogao sasvim odvojiti od svih nevolja ovoga svijeta, pa se poput pustinjaka uvući u kakvu spilju ili kao Ivan Krstitelj lutati pustinjom hraneći se skakavcima i divljim medom.

Lijepo li je Bog kolegici dao, pomislih. Odmah poslije fakulteta zaposlila se u institutu, došla u dobru ekipu, živi s roditeljima, djece nema, udavala se nije... Kad sve uzmeš, njezin se svijet svodi na šefa, kuću i dvoje-troje kolega. A moj? Tri godine bez pravog stana i bez posla, a familija na grbači. Pisanje za novine, ali potajice jer si na crnoj listi zbog obiteljske političke prošlosti. Pisanje knjiga i suradnja s izdavačima na granici kriminala. Škandali oko svake knjige osim jedne (slikovnice): udžbenik ne može izići jer je rukopis recenzirala profesorica koja je u zavadi s članom povjerenstva, drugi se rukopis odbija jer o njemu odlučuje ravnateljeva kći, a nitko joj se ne usuđuje protusloviti, rukopis stoji mjesecima, knjiga

*Get thee to a nunnery:
why wouldst thou be a breeder od sinners?*
(Shakespeare, *Hamlet*, Act III.)

ne može ići u tisak jer se urednik ne usuđuje reći recenzentu da su alen i propin tautomeri... Da ne govorim o drugome, o tome kako si radio posao za koji je drugi pobrao tvoj honorar, o tome kako za svoj pošteno odrađeni i ugovorom reguliran posao pola godine ne dobiješ ni lipe jer netko (nekompetentan i neodgovoran) u ministarstvu misli da se na časopisima može beskonačno štedjeti.

Dalo bi se o tome beskonačno pričati, pričati bez kraja i konca. Ima, istina, dobrih ljudi, ima i dobrih ekipa, ali što sve to vrijedi kad jedan čovjek – neodgovoran i nekompetentan – može upropastiti trud ne jednoga, nego stotine dobrih. Dajem kolegici primjere. Najveći bojni brod na svijetu, čudo svoga vremena, japanski *Yamato* potopljen je samo zato što Japanci nisu imali dovoljno nafte. *Concorde* se srušio zato što nitko nije primijetio da na pisti leži komad gume. Atomske bombe možda nikad ne bi bile bačene na Hiroshimu i Nagasaki da je onaj tko je prevodio japanski odgovor na američki poziv na prekid neprijateljstva bolje poznao japanski jezik i običaje. Živimo u složenom svijetu u kojemu sve o svemu ovisi, pa onda sve mora biti napravljeno kako treba da bi taj svijet mogao funkcionirati kako treba.

Eto, to je naša nevolja: imamo dobre ljude, ponegdje i dobre ekipe, ali što to vrijedi kad imamo krive ljude na krivim mjestima. Da si nečiji sin ili kum, vrijedi ti više nego dva fakulteta i tri doktorata. Tko koga pita zna li raditi – važnije je da dolazi iz pravog tabora. Sve se tolerira ako od nekoga možeš imati koristi ili – češći slučaj – ako se bojiš da bi ti taj netko mogao nauditi. U kemijskom se časopisu mogu objavljivati članci o populacijama biljnih ušiju, pa čak i komentari o Goetheovom *Faustu* (bez ikakva spomena na kemiju), na znanstvenom se simpoziju o teorijskoj kemiji može održati predavanje o novom slikovnom pismu (zamisao apsurdna sama po sebi) – a sve to, da tako kažemo, radi održavanja dobrih kolegijalnih odnosa.

Sve se to ne vidi iza samostanskih zidina. E, moja Ophelio – *get thee to a nunnery!*